

Streszczenie

Na obszarach zurbanizowanych występuje wiele krajobrazów zdegradowanych lub dysharmonijnych, które negatywnie oddziałują na jakość przestrzeni i wizerunek miasta. Część z nich powstała w wyniku zaniechania prowadzonej dawniej działalności, inne zawdzięczają swoje cechy położeniu w pobliżu bariery uniemożliwiającej swobodny rozwój społeczno-gospodarczy. Tego rodzaju „krajobrazy przygranicznej pustki” z największym natężeniem pojawiają się w otoczeniu obszarów kolejowych, co może być szczególnie istotne w miastach o dużej gęstości sieci kolejowej, do jakich należy Wrocław. Ustalenie charakterystyki tych krajobrazów, podkreślenie ich potencjału w kontekście współczesnych wyzwań oraz przestrzenna identyfikacja, pozwoli wyznaczyć pożądane dla nich kierunki zagospodarowania przestrzennego, chroniąc je przed chaosem lub zapomnieniem.

Dla zweryfikowania założeń pracy przyjęto kilka celów szczegółowych, takich jak: wytypowanie najważniejszych elementów ekspozycji krajobrazowej otoczenia terenów kolejowych, ustalenie kryteriów służących wyznaczeniu krajobrazów przygranicznej pustki, identyfikacja krajobrazów przygranicznej pustki, stworzenie katalogu dobrych praktyk gospodarowania krajobrazami w otoczeniu linii kolejowych. Realizacja celów szczegółowych pozwoli osiągnąć cel główny pracy, jakim jest: stworzenie zestawu rekomendacji do zarządzania terenami w otoczeniu obszarów kolejowych we Wrocławiu.

W pracy badawczej ustalono najważniejsze elementy ekspozycji krajobrazowej na styku obszarów kolejowych i otoczenia oraz określono jej cechy krajobrazowe. Wykorzystano w tym celu metody: map mentalnych, sondażu w formie ankiety i wywiadów oraz transektu urbanistycznego. Następnie, podjęto się próby definicji krajobrazu tego typu, nazywając go krajobrazem przygranicznej pustki. Opisano znaczenie tych krajobrazów w kontekście adaptacji terenów miejskich do zmian klimatycznych i ustalano kryteria, według których przeprowadzono identyfikację krajobrazów przygranicznej pustki we Wrocławiu. Na podstawie wielokryterialnej analizy w środowisku GIS wyłoniono 113 krajobrazów przygranicznej pustki, następnie zaś przedstawiono przykłady gospodarowania krajobrazami wzdłuż linii kolejowych przyporządkowując je do trzech typów przekształceń terenu.

W efekcie wszystkich przeprowadzonych analiz oraz katalogu dobrych praktyk, sformułowano rekomendacje do zarządzania terenami w otoczeniu obszarów kolejowych. Podkreślono również wpływ proponowanych działań na kształtowanie wizerunku Wrocławia i wskazano kierunki dalszych badań.

Słowa kluczowe: linie kolejowe, otoczenie, krajobraz, pustka, bariera